

Slavný neznámý... Brian Eno

Dobrý večer, milí přátelé, posluchači Rádía Student, ze studia vás zdraví Martin Reiner. Tento mrazivý večer je, pokud správně počítám můj patnáctý s pořadem Musicology, a teprve podruhé bych rád věnoval celý pořad jedinému člověku.

Tím člověkem bude muž, který se narodil v Londýně roku 1947 a jmenuje se Brian Eno... Bono Vox, zpěvák skupiny U2, kdysi prohlásil, že zatímco spousta anglických rockerů chodila původně do výtvarné školy, U2 chodili do školy Briana Ena. To je samozřejmě pochvala jak Brno, ale oni to nebyli zdaleka pouze U2, koho Eno zásadním způsobem ovlivnil. Stejně mohutně totiž inspiroval třeba Davida Bowieho, Talking Heads, Phila Collinse nebo Johna Calea, kde ta inspirace byla nejspíš vzájemná.

Brian Eno byl a vlastně stále je neúnavný hudební experimentátor, zvukový mág a nejspíš skutečný génius, který má své místo mezi nejvýznamnějšími postavami rockového orloje dávno jistě.

Proto si o něm dnes budeme povídat...

Především si ale budeme jako vždycky pouštět hudbu a začneme písničkou *Baby's on Fire* z Enovi první sólové desky z roku 1974.

Brian Eno

Baby's on Fire

Dlouhé kytarové sólo tohoto velmi atypického hitu je považováno za jedno z vůbec nejlepších, jaké kdy nahrál Enův letitý spolupracovník Robert Fripp, známý jinak především jako tahoun kultovních King Crimson. Vtip spočívá v tom, že to sólo ve skutečnosti nahrál Paul Rudolph a Fripp v něm – na rozdíl od mnoha jiných skladeb – pouze přicmrndával. Podobné nejasnosti panují také například okolo textů, které Eno nepřikládal k deskám, ačkoli byly podstatnou složkou jeho hudby... Existuje dokonce speciální webová stránka, kde se diskutuje jednak to, jaká slova asi Eno zpívá... a potom i to, co to asi znamená, protože Enovy texty jsou většinou sledem velmi volných, převážně dosti zvrhlých a temných asociací, kterým ovšem mnohdy nechybí humor. A nějak podobně se to má i s hudbou Enových počátků: i ta je často nevyzpytatelným souborem zvukových experimentů, z něhož jako by se při každém dalším poslechu vynořovalo něco nového.

Druhou písničkou z první Enovy sólové desky nazvané *Here Come the Warm Jets*, kterou osobně považuji za jednu z nejpozoruhodnějších desek rockové historie, je píseň *Mrtvé věci nemluví... Dead Finks Don't Talk...*

Brian Eno

Dead Finks Don't Talk

Brian Eno byl původně členem skupiny Roxy Music, která si už svými prvními dvěma deskami, na kterých se podílel, získala velký respekt. Zároveň jsou počátky Roxy Music zcela zřetelně érou sporu dvou Brianů na jednom hudebním smetišti: Bryana Ferryho, který skládal písničky a byl také frontmanem kapely, a Briana Ena, charismatika, který měl hlavní podíl na osobitém, nezvyklém zvuku kapely.

Eno odešel hned po nahrání desky *For Your Pleasure* a propukla nevypsaná soutěž, kdo nyní rychleji a lépe... Ferryho Roxy Music nahráli svou třetí desku *Stranded* v září 1973 – a je to deska skvělá. Brian Eno nahrál svou první sólovou desku o dva měsíce později, jako muzikanti se na ní objeví i přátelé z bývalé skupiny, samozřejmě s výjimkou Ferryho – a je to deska téměř dokonalá.

Na druhé straně je třeba dodat, že Eno stihnul ve stejném roce nahrát i zajímavou experimentální desku s kytaristou Robertem Frippem nazvanou *No Pussyfooting*,

ostatně... po odchodu z Roxy Music dokázal Eno nahrát a vydat šest desek během tří let – a když k tomu připočteme, že během stejného období stačil zkolabovat po několika vystoupeních svého jediného turné, na které se vydal s kapelou The Winkies za zády, a že zhruba o rok později musel strávit několik měsíců bez pohybu na nemocničním lůžku po těžké havárii... je na místě otázka, jak to probíhalo ten chlap všechno stíhal.

Ještě než si pustíme další skladbu s názvem *St. Elmo's Fire*, naznačím, že to byl právě dlouhý pobyt na nemocničním lůžku, který dosti zásadním způsobem ovlivnil další Enovy hudební směřování...

Brian Eno

St. Elmo's Fire

Tahle skladba je z nejslavnější Enovy desky *Another Green World*, která vyšla v roce 1975 a je prvním náznakem Enovy rozluky se způsobem, jakým se díval na hudbu od dob spolupráce s Roxy Music.

Hodnota téhle desky tkví asi především v tom, že je to deska hraniční... už velmi úsporná ve výrazových prostředcích, ale dosud v podstatě rocková...

Podle legendy si v roce 1975 nemohl nehybný Eno v nemocnici během bouřky dát hlasitěji hudbu, kterou poslouchal, a tak došel k názoru, že by hudba měla mít podobné vlastnosti jako světlo či barva a že by tudíž neměla přicházet do sporu s tím, co jí přirozeně obklopuje. Na svět přišla ambient music, za jejíhož otce je Eno považován. Ta poprvé zazní naplno na jeho čtvrté desce nazvané výmluvně *Discreet Music*.

Ambient music je hudba evokující nálady, jde v podstatě o klidně plynoucí zvukové plochy... a řekněme, že je pravým opakem hudby, kterou Eno až dosud dělal. Ocitáme se tak spolu s umělcem na rozcestí... a přestože to byla právě ambient music, která na dlouhá léta zaměstnávala Ena víc, než co jiného – vydal více než deset vcelku ceněných desek takové hudby – mi se budeme věnovat tvůrčím pozůstatkům původního Briana Ena, které se projevovaly hlavně ve spolupráci s jinými hudebníky.

S dnes téměř neznámým obdobím Enovy „předambientní“ tvorby se rozloučíme písní *No One Receiving*, která otevírá desku *Before and After Science* z roku 1977. Je to Enova poslední rocková deska vůbec a na dlouhých třináct let je to také poslední deska, kde Brian Eno zpívá.

Brian Eno

No One Receiving

Už na třetí desce *Another Green World* pracoval Eno vedle tradičních spoluhráčů nově i s tehdejšími bubeníkem skupiny Genesis Philem Collinsem a baskytaristou Percy Jonesem... a na téma obrovského Enova vlivu na lidi, s nimiž pracoval, se sluší říct, že tahle spolupráce byla bezprostředním podnětem k vzniku brzy nejpopulárnější jazz-rockové kapely druhé poloviny 80. let, skupiny Brand X.

Oba muzikanti se podíleli i na skladbě, kterou jsme právě poslouchali... a tahle úvodní písnička z *Before and After Science* je zajímavá i tím, že už na ní zřetelně slyšíme názvuky další nové hudební orientace, kterou později přivedl Eno k naprosté dokonalosti ve spolupráci se skupinou Talking Heads. Mám na mysli jeho orientaci na hudbu třetího světa, především na africkou perkusní rytmiku kontrastující s táhlým skandovaným zpěvem.

Talking Heads si pro sebe Eno objevil okamžitě po vydání jejich první desky v roce 1977 a jeho následující velmi těsná spolupráce především s hlavní postavou skupiny, zpěvákem a skladatelem Davidem Byrneem, vyústila ve tři pozoruhodné opusy. Vrcholem téhle spolupráce je bezpochyby deska *Remain In Light* z roku 1980; jedna z nejlepších desek, jaké jsem kdy slyšel.

Na skladbě *Crosseyed and Painless*, kterou si pustíme, se Eno podílel jako skladatel i jako textař.

Talking Heads

Crosseyed And Painless

Správně se obecně soudí, že to byli právě Talking Heads, kteří patřili k největším průkopníkům pozdější world music, na druhé straně je třeba dodat, že v době těch největších výbojů, jako třeba právě na desce *Remain In Light*, byl Brian Eno prakticky pátým členem skupiny... což nakonec vedlo opětovně ke sporům a k Enovu stažení se do pozadí...

Vzájemná náklonnost Byrna a Ena ale neochabovala, stejně jako jejich fascinace hudbou černého kontinentu... a tak už o rok později, tedy v roce 1981, je na světě další přelomová deska rockové historie *My Life In The Bush of Ghosts*, pod níž jsou jako autoři podepsáni svorně David Byrne a Brian Eno.

Říká se o téhle desce, že byla prorocká – a pokud tím někdo míní míchání všeho se vším, které přišlo zejména v devadesátých letech, tak má pravdu.

David Byrne, Brian Eno a skladba *Moonlight In Glory*...

David Byrne & Brian Eno

Moonlight In Glory

Další výraznou postavou rockové historie, na jejímž tvarování se Brian Eno zásadním způsobem podílel, je David Bowie.

Spolu s Bowiem je podepsán pod trojicí experimentálních desek *Low*, *Heroes* a *Lodger* z let '77 až '79, bez kterých by sotva později vznikly takové Bowieho skvosty jako *Outside* nebo *Earthling*...

Je třeba říct, že mládenci případné posluchače ani v nejmenším nešetřili... a taky že Bowie se radostně po Enově boku pohybuje ve světě rodící a rozvíjející se ambient music, takže zvláště na deskách *Low* a *Heroes* najdeme řadu instrumentálek, skladeb, které si hrají především se zvukem...

My jsme ale v pořadí o populární hudbě, a tak před experimenty dáme přednost jednomu z mála Bowieho hitů tohoto období, skladbě *Heroes*, na níž se ostatně Brian Eno přímo podílel jako spoluautor.

David Bowie

Heroes

Odborníkům na skupinu Velvet Underground je asi dobře známo, že někdy po vydání desky *White Light/ White Heat* vyvrcholil spor mezi otci zakladateli, tedy Lou Reedem a Johnem Caleem, který skončil Caleovým odchodem... Je naprosto evidentní, že dvě vyhraněné individuality se po čase nesnesly především osobně, spor je ale často prezentován tak, že Reed chtěl nasměrovat Velvety k jednodušší, srozumitelnější hudbě, zatímco Cale nehodlal ustoupit od postupů co možná avantgardních.

Což byl trochu důvod, pro který odešel Brian Eno od Roxy Music.

Ostatně Eno i John Cale vyrostli na vážné, především moderní vážné hudbě... a nikoho tak neudivilo, když se právě Eno zásadně podílel na Caleově desce *Words for the Dying*, kde Cale zajímavě experimentuje s klasikou a poezií Thomase Dylana. Z tohoto setkání dvou vysoce inspirovaných avantgardistů světové rockové scény pak vzešla už o rok později, tedy v roce 1990, povedená deska velmi jednoduchých popových písniček, o které se mimochodem oba muzikanti bavili dlouhá léta předtím.

Ta deska se jmenuje *Wrong Way Up* a my si z ní pustíme pomalou píseň *Cordoba*.

John Cale & Brian Eno

Cordoba

Magická *Cordoba* je zřetelně především dílem Johna Calea... a hlas Briana Ena zde zazní až v závěrečném dvouhlase, ale pro tuhle písničku je podstatný i text, který složil Eno a k němuž sám říká: „To, co dělám, není v podstatě nic jiného, než vyčkávání na příležitost... a tenhle text je toho nejlepším dokladem. Učím se totiž už nějakých 36 let španělsky... Moc mi to sice nejde, ale jednou jsem takhle četl španělskou učebnici... a pod sebou tam byly řazeny fráze jako *Věčně spící pod stromem*, *Psalas mi z Cordoby*, *Vešli jsme do jeho domu*, *Je to velmi čestný Cordoban*, *Podle svého otce je velmi nemocný*... a tak dál. Znělo to jako úžasná báseň... a já jsem v ní četl asi tohle. Dva lidé, kteří tu mluví, jsou patrně milenci, ale je docela dobře možné, že jsou to také dva teroristé, kteří se baví naposledy předtím, než vykonají svůj úkol. Jeden míří na vlakové nádraží, druhý na autobusovou stanici. Proto se na konci písničky opakují další fráze z učebnice španělštiny... *Start to walk towards the station, I'll walk towards the bus*...“

Vzhledem k technickým obtížím na začátku pořadu jsme dnes trochu delší a tak spějme kvapíkem k závěru... a zmiňme ještě alespoň toho, kým jsme dnešní večer o Brianu Enovi začali... skupinu U2.

Eno produkoval téhle kapele tři desky v rozmezí let 1984 až 1991 – a všechny tři patří k těm nezávadnějším v kariéře skupiny: *Unforgettable Fire*, *The Joshua Tree* a nakonec *Achtung Baby*, deska, kterou se U2 na pomyslném vrcholu kariéry právě s významnou pomocí Briana Ena obrodili jako po požití zázračného elixíru...

Jelikož jsou ale desky U2 notoricky známé, pustíme si raději skladbu z dosti utajeného projektu, kdy U2 učinili v roce 1995 z Ena de facto pátého člena kapely a nahráli společně desku... kterou posléze nahrávací společnost odmítla vydat pod názvem U2, aby nepošramotila skupině image. Je pravda, že deska zní více jako deska Briana Ena, než jako deska U2... a dnes je z ní spíše sběratelská rarita. Vyšla pod názvem *Passengers: Original Soundtracks* a my si pustíme píseň *Always Forever Now*.

Brian Eno & U2

Always Forever Now

Tak... máme před sebou předposlední písničku a já bych v tuhle chvíli rád poděkoval Petru Mičánkovi, protože on byl ten přítel na telefonu, který nám zachránil dnešní pořad... Jinak si už jen ve stručnosti řekněme, že po většinu 90. let se Brian Eno věnoval opět svým ambientním projektům a experimentům s vážnou hudbou, s Laurie Anderson je podepsán pod multi-mediálním projektem *Self-Storage*, vydal knižně svůj deník, vydal soubor hudebních instrukcí v podobě tarotových karet nazvaný *Skrytá taktika*... a postupně se stále více nechal fascinovat světem počítačových programů.

Pro program Koan Pro dodal zvuky, krátké skladbičky, které program sám generuje pokaždé do jiné podoby, což sám Eno považuje za velikou revoluci v hudbě. A hned také navrhuje název... generativní hudba.

Je tedy až z podivem, že se loni nechal přimět k natočení klasické písňové desky, kde po patnáctileté pauze dokonce zpívá. Ta deska nepatří k jeho nejsilnějším... ale její potíž tkví především v tom, že s ní předstupuje před posluchače, kteří většinou vůbec netuší, kdo byl Brian Eno před dvaceti, respektive třiceti lety.

Jsem rád, že my o tom máme v tuhle chvíli alespoň drobné ponětí, a loučím se s vámi písní *Bottomliners* z desky *Another Day On Earth*.

Dobrou noc.

Brian Eno

Bottomliners